

WĘZŁOWE ZAGADNIENIA CHRYSTOLOGICZNE W PROGRAMACH KATECHEZY MŁODZIEŻOWEJ A WYCHOWANIE EKLEZJALNE

Tak sformułowany temat stawia przed nami potrójne zadanie, którego podjęcie może wskazać drogę odnowy katechezy młodzieżowej w duchu adhortacji *Catechesi tradendae*¹. W pierwszym rzędzie winniśmy sprecyzować, co rozumiemy przez termin "wychowanie eklezjalne", jako że w różnych okresach posługi katechetycznej różne ono miało znaczenie i wiązało się z różnie określanymi celami². Z przebogatej zaś problematyki chrystologicznej przeanalizujemy, tytułem przykładu, węzłowe zagadnienia proponowane przez autorów aktualnych programów polskiej katechezy młodzieżowej. Wnioski, jakie nam się nasuną przy zestawieniu wyników obu analiz, mogą posłużyć praktyce katechetycznej jako wskazania normatywne.

1. WYCHOWANIE EKLEZJALNE A TAJEMNICA KOŚCIOŁA

Proces inicjacji w życie Kościoła zawiera z jednej strony informację - przybliżenie tajemnicy Kościoła, a z drugiej uformowanie postawy zaangażowania w realizację zadań, jakie postawił przed Kościołem jego Boski Założyciel i jakie stawia dzisiejszy świat. Rozumienie obu zadań wiąże się ściśle z aktualnymi poglądami eklezjologicznymi i chrystologicznymi. Proponowane przez teologię ostatniego półwiecza idee przybliżające tajemnicę Kościoła mają charakter chrystocentryczny. Biblijne a zarazem soborowe idee "Ludu Bożego", "Ciała Chrystusa", "Wspólnoty w sensie koinonii i communii" względnie "sacramentum Christi" podkreślają odniesienie rzeczywistości eklezjalnej do całej historii zbawczej, do osoby Chrystusa żywego i działającego dziś w Kościele, a wreszcie do podejmowania przez członków Kościoła Chrystusowej misji we współczesnym świecie.

1.1. Kościół w ujęciu historiozbawczym

Soborowa konstytucja *Lumen gentium* kładzie szczególnie akcent w ukazywaniu istoty Kościoła na biblijną ideę ludu Bożego w sensie "braterskiej wspólnoty z Bogiem pielgrzymującej po drogach zbawienia ku wieczności"³. Istotne w tym ujęciu jest po

wołanie przez Boga ludu jako znaku i narzędzia przemiany wszystkich ościennych narodów, przy czym znak ten ma charakter sakramentalny - objawia Boga, który jest ze swoim ludem. Właśnie ta obecność stanowi o ontycznej świętości ludu Bożego⁴.

Zadaniem postawionym ludowi jest troska o wiarę w Jedyne Boga i o czystość oddawanej Mu czci. Stąd też lud ten jest ludem kapłańskim. Nawiązując do historii Ludu Starego Przymierza, eklezjologowie zauważają, że określenie Kościoła "Ludem Nowego Przymierza" stawia Chrystusa w centrum życia Kościoła "jako pełnię i źródło objawienia i urzeczywistnienia Bożego planu miłości"⁵. Chrystus w tym planie tworzy Kościół, przenikając wszystkich ochrzczonych i jednocząc ich w jednym duchu. W ten sposób ontyczna jedność w Chrystusie sprawia, że Lud Boży nie stanowi tylko społeczności ludzkiej, ale społeczność Bosko-ludzką i eschatologiczną. Właśnie charakter eschatologiczny kreśli perspektywy dążeń Kościoła, a zarazem stanowi o wartości zaangażowania każdego członka Kościoła w misję całego ludu Bożego, która dzisiaj podjęta w pełni zrealizuje się w paruzji Chrystusa.

Aktualna obecność Chrystusa w Kościele - Ludzie Bożym jest bardziej wewnętrzna i intymna, niż za czasów działalności Jezusa w Palestynie, bo nieograniczona czasem i miejscem. Co więcej przyjmuje ona wielorakie formy od wspólnoty hierarchicznie uformowanej poczynając, poprzez Zgromadzenie Eucharystyczne, aż na obecności w znakach sakramentalnych i postudze kończąc. Ona to stanowi o odmienności i wyjątkowości Kościoła oraz pozwala odkryć i spotkać Chrystusa.

1.2. Organiczne ujęcie Kościoła

Idea Kościoła jako "Ciała Chrystusa" znajduje poczesne miejsce nie tylko w nauczaniu świętego Pawła⁶, ale i w całej teologii po ogłoszeniu przez Piusa XII encykliki *Mistici Corporis*⁷. Zawiera się w niej prawda zarówno o immanencji Chrystusa w Kościele, jak i o Jego transcendencji w odniesieniu do tej wspólnoty. Dzięki tkwieniu i przenikaniu Kościoła przez Chrystusa dokonuje się wewnętrzna przemiana Rzeczywistości Eklezjalnej. Każdy z członków Kościoła może za św. Pawłem powiedzieć: "z Chrystusem jestem ukrzyżowany, żyję więc już nie ja, żyje we mnie Chrystus"⁸.

Świadomość tkwienia w Chrystusie rzutuje także na stosunek członków Kościoła do ludzi i świata. Zasadą bowiem życia Kościoła jako Ciała Chrystusa jest Chrystusowe prawo miłości i jedności. Prawo miłości należy rozumieć nie jako odniesienie do Boga i ludzi, lecz jako zanurzenie i uczestniczenie w paschalnym misterium. Jedność zaś nie ma charakteru prawnego, lecz dokonuje się na płaszczyźnie całkowitego oddania się Chrystusowi, a przez Niego Bogu.

W tym organicznym ukazaniu tajemnicy Kościoła poczesne miejsce zajmuje biblijny obraz Chrystusa "Głowy Ciała, czyli Kościoła" dla podkreślenia Jego kierowniczej i dynamizującej całe życie Kościoła funkcji⁹.

1.3. Kościół jako "sacramentum Christi"

Jeszcze wyraźniej akcentującą aspekt łaski we wspólnocie Kościoła stanowi spopularyzowana w okresie Vaticanum II biblijno-patrystyczna idea Kościoła jako sakramentu. Sięgając po grecki termin "mysterion" i łaciński "sacramentum" ojcowie soborowi określają nim całą ekonomię zbawczą, czyli odwieczny plan Bożej miłości zrealizowany w Chrystusie, a Kościół jest "sakramentem powszechnego zbawienia"¹⁰. O jego istocie stanowi *koinonia* - pełna i uświęcająca jedność z Bogiem oraz *communio* - wspólnota w Chrystusie z braćmi.

Ojcowie Nadzwyczajnego Synodu 1985, oceniając realizację odnowy soborowej, zwrócili uwagę na kontynuowanie przez Kościół sakramentalnej misji Chrystusa. W Je-

zusię z Nazaretu człowieczeństwo jest widzialnym znakiem rzeczywistości nadprzyrodzonej (bóstwa). Tę funkcję znaku po Wniebowstąpieniu pełni Kościół. Nie wolno jednak identyfikować sakramentalności Kościoła z sakramentalnością Chrystusa, gdyż sakramentalność Kościoła tylko partycypuje i w sposób analogiczny jest rezonansem sakramentalności Boga-Człowieka ¹¹. Kościół jest szczególnym znakiem zawierającym "element transcendentny", wyrażający się życiem społeczności hierarchicznie ukonstytuowanej.

Te obie warstwy, czy bardziej osobowo ujmując, ta bosko-ludzka struktura, nie istnieją w Kościele w izolacji czy w konkurencji, lecz w ściślejszej analogicznej więzi z tajemnicą Słowa Wcielonego. Skutkiem działania Kościoła-Sakramentu jest udostępnienie zbawczych łask płynących z uczestnictwa w paschalnym misterium Chrystusa. Na pierwszym miejscu wymienić należy zanurzenie w Chrystusie i przeniknięcie Duchem Świętym, a następnie wyposażenie w dary hierarchiczne i charyzmatyczne ¹². Kościół przeniknięty Duchem Chrystusa sprawia, że wszyscy przez Chrztęst stają się jednym, mają te same prawa i winni osiągnąć ten sam cel. Dzięki tej jedności stają się dla zdezinintegrowanego świata znakiem możliwej jedności i jej zaczynem.

Przyjęcie idei Kościoła "sakramentu zbawienia" stawia przed katechezą problem komplementarnego ukazania elementów boskich i ludzkich, społecznych i indywidualnych, hierarchicznych i charyzmatycznych w Kościele. Wszystkie one w Duchu Świętym harmonijnie się jednoczą dla ukazania światu zbawczej misji Chrystusa żyjącego i działającego aktualnie w Kościele.

2. ZAGADNIENIA CHRYSTOLOGICZNE

Współczesna chrystologia szczególnie mocno akcentuje sakramentalny charakter tajemnicy Chrystusa ¹³. Przez wcielenie rozumie "zstępującą miłość Bożą" nieograniczającą się do samego momentu Zwiastowania czy Narodzenia Pańskiego, lecz związaną z całym życiem i działalnością Jezusa Chrystusa ¹⁴. Osobowa miłość skierowana do całej ludzkości staje się "uosobieniem dialogu Boga z ludźmi" oraz "źródłem i wzorem spotkań ludzi z Bogiem" ¹⁵. Dlatego to, rozwijając personalistyczną koncepcję teologii wcielenia, E.H.Schillebeeckx stwierdza, że ewolucja wcielenia osiąga swój szczyt w śmierci, zmartwychwstaniu i uwielbieniu Chrystusa ¹⁶.

Zarówno E.H.Schillebeeckx jak i O.Semmelroth wiążą tajemnicę wcielenia z wydarzeniami paschalnymi, pierwsze określając "linią zstępującą", a drugie "linią wstępującą" bosko-ludzkiego działania zbawczego ¹⁷. Całe życie Chrystusa, a zwłaszcza ofiara krzyżowa stanowi oddanie czci Ojcu. Nie jest to jednak akt uwielbienia prywatnego, indywidualistycznego. Chrystus jako Głowa "Mistycznego Ciała" składa ofiarę w imieniu całej społeczności.

Charakterystyczna dla chrystologii jest problematyka cudów Jezusa, które pełniły funkcję nie magiczną, lecz teologiczną. Oznaczały nadejście Królestwa Bożego, dokonanie się zbawienia, a także objawiały Mesjasza, w którym Bóg zainicjował eschatologiczne uwielbienie ludzkości ¹⁸. Poznanie tych funkcji cudów może prowadzić do zrozumienia zbawczej misji Chrystusa i do poczucia do odpowiedzialności za jej realizację w dzisiejszym Kościele.

2.1. Problematyka wcielenia w programach katechetycznych

Autorzy "Ramowego programu katechizacji" ¹⁹ postulują rozpoczęcie nauki religii z młodzieżą właśnie od problematyki chrystologicznej. Jako cel pierwszego roku stawiają "przybliżenie młodzieży tajemnicy Chrystusa jako centralnego Wydarzenia zbawczego

działania Boga”²⁰. Nie używają, co prawda, określenia ”Chrystus sakramentem Boga”, posługują się jednak terminem ”Chrystus wezwaniem, apelem Boga” Zalecają pochyle-
nie się nad tajemnicą Chrystusa jako Wydarzeniem budzącym wiarę, a nie ograniczania
się tylko do poznawania Go jako postaci historycznej. Słusznie nazywają Wcielenie cen-
tralnym wydarzeniem całej ludzkości, dzięki któremu może ona doświadczyć w Chry-
stusie Boga, a przez wiarę mieć udział w Jego życiu.

Założenia ”Programu ramowego” nie rozwijają pełnej teologii wcielenia i nie uka-
zują znaczenia człowieczeństwa Chrystusa dla ludzkości, lecz zwracają uwagę, że Objawie-
nie się Boga w Chrystusie ma charakter społeczny. Dokonuje się dla zbawienia
wszystkich ludzi i wszystkich przyjmujących je w Chrystusie jednoczy.

O wiele słabiej wygląda rozpracowanie tajemnicy wcielenia w ”Programach szcze-
gółowych”²¹. Wersja poznańska traktuje wcielenie historycznie i jednostkowo, jako fakt
narodzenia Jezusa z Nazaretu²². Położenie nacisku na historyczny aspekt wcielenia au-
torzy programów uzasadniają pluralizmem światopoglądowym, nierzadko kwestio-
nującym historyczność Jezusa, w jakim wzrasta polska młodzież. Nie biorą jednak pod
uwagę teologicznego sensu wcielenia i jego kontynuacji w dzisiejszym Kościele.

Propozycje bogatsze w problematykę chrystologiczną przedstawiają autorzy wersji
krakowskiej, omawiając najpierw człowieczeństwo i bóstwo Chrystusa²³, a następnie hi-
storię formowania dogmatu o wcieleniu²⁴. Z jednostkowego faktu, jakim jest naro-
dzenie Jezusa, autorzy wyprowadzają jednak wnioski o charakterze moralizatorskim, a
nie doktrynalnym. Na skutek tego przemilczany został historiozbawczy aspekt wciele-
nia. Postulowany bowiem przez autorów programu szacunek dla słowa, dla materii, a
zwłaszcza dla ciała ludzkiego nie stanowi istoty posłannictwa Chrystusa jako ”sakra-
mentu wcielonej miłości Bożej”²⁵.

Na podstawie tych nielicznych wskazówek programowych należy sądzić, że kate-
cheza o wcieleniu, stanowiąca prekatechezę sakramentalną na poziomie liceum, nie stano-
wi postępu w odniesieniu do katechezy podstawowej, a raczej cofnięcie się w poszuki-
waniu teologicznego i historiozbawczego sensu wcielenia, zwłaszcza w wersjach szcze-
gółowych programu. Ukazanie młodzieży, że całe życie Chrystusa jest rozwijającym się
wcieleniem ubóstwiającego ludzką naturę, może skłonić młodych do refleksji nad wyni-
kającymi stąd zobowiązaniami spoczywającymi na całej ludzkości, a najbardziej na
członkach Kościoła, co tak mocno akcentuje J Paweł II w swojej pierwszej encyklice²⁶.

2.2. Wydarzenie paschalne w ujęciu programów

Założenia ”Programu ramowego” dążą do przedstawienia całego życia Chrystusa
ukierunkowanego na wydarzenia paschalne, w którym okazał się zarówno żertwą
ofiarną, kapłanem składającym tę ofiarę, jak i uświęceniem wszystkich w niej uczest-
niczących. Takie ujęcie misterium paschalnego akcentuje społeczny jego aspekt, co
może prowadzić do uświadomienia potrzeby urzeczywistniania tajemnicy paschalnej w
dzisiejszym Kościele. Zauważamy jednak, że autorzy programu nie uwzględniają
wszystkich etapów misterium paschalnego, ograniczając się jedynie do omówienia
śmierci i zmartwychwstania Chrystusa. Równocześnie jednak zwracają uwagę, że etapy
te stanowią zapoczątkowanie eschatologicznej pełni życia z Bogiem²⁷.

Uwzględniając antropologiczne tendencje we współczesnej katechetyce, autorzy
”Programu ramowego” podkreślają, że w człowieku odkupionym dokonuje się głęboka
przemiana - nowe stworzenie i włączenie do Królestwa Bożego. Konsekwencją tej prze-
miany winna być ustawicznie ponawiana decyzja trwania w misterium paschalnym
Chrystusa i podejmowanie Jego misji, a przez to wypełnianie powołania życiowego²⁸.

Ponownie podejmują problematykę paschalną autorzy ”Programu ramowego” w

trzecim roku katechizacji, zwracając uwagę na współdziałanie członków Nowego Ludu z Chrystusem Odkupicielem²⁹ Chrystus, będący obecnością Boga ze swoim Ludem, zbawia człowieka włączając całe jego życie, a nie tylko praktyki religijne, w działanie kultyczne. Dzięki temu młodzież może dostrzec społeczny i kapłański charakter swego życia z Chrystusem.

W tym też kierunku zmiierzają autorzy wersji poznańskiej programu, szczegółowego omawiając wydarzenie paschalne i to w pełnym wymiarze: od męki Jezusa po Zesłanie Ducha Świętego³⁰ Zaznaczając społeczny aspekt tych wydarzeń, poświęcają wprowadzającą jednostkę tematyczną "Zbawcze dzieło Chrystusa" ukazaniu całego życia Chrystusa w kontekście historii zbawczej³¹. Szczytem życia i działalności Jezusa Chrystusa jest ofiara paschalna. Ze strony Boga-Człowieka stanowi ona dar miłości, ofiarę przebiegalną za grzechy braci i najdoskonalszy znak posłuszeństwa ludzkości woli Bożej. W ten sposób autorzy dążą do wyakcentowania społecznego i kultycznego, a więc eklezjalnego charakteru ofiary paschalnej. Eksponując jej ekspiacyjny charakter, nie zwrócili jednak uwagi na jej sakramentalny, a więc oznaczający i sprawiający przeobstwienie człowieka, wymiar.

Jeszcze wyraźniej ujawnia się społeczny wymiar misterium paschalnego w III roku katechizacji, kiedy to śmierć i zmartwychwstanie Chrystusa autorzy określają aktem kultu: "Chrystus okazał miłość Ojcu i posłuszeństwo za nas i w naszym imieniu"³². W tym kontekście jest On Głową nowego Ludu i Podmiotem reprezentującym całą ludzkość, co młodzi winni odczytać jako zobowiązanie do odpowiedzialności za aktualizację tej Ofiary paschalnej we współczesnym Kościele.

Powiązanie ofiary krzyżowej z Eucharystią, w jednej z katechez pierwszego roku³³, stwarza okazję do ukazania kontynuacji ofiary Chrystusowej dzisiaj, a równocześnie przedstawienia Eucharystii w świetle znaku przeobstwiającego i istotowego w nowym porządku Królestwa Bożego³⁴. Podobne związki o charakterze sakramentalnym, zaznaczone we wskazaniach do katechez o zmartwychwstaniu i wniebowstąpieniu³⁵, pozwalają na ukazanie całego życia ludzkiego i spraw ostatecznych w kontekście już dokonanej przeobstwiającej przemiany i wprowadzenia nowych relacji do Boga-Ojca, do Chrystusa-Brata i do współczłonków nowego Ludu.

Wersja krakowska programu katechetycznego ukazuje tajemnicę paschalną w czterech etapach jej realizacji - od ukrzyżowania Jezusa do Zesłania Ducha Świętego, ale szczegółowo analizuje jedynie fakt śmierci³⁶. Wnioski wyprowadzone z tych rozważań mają jednak charakter tylko etyczny. Autorzy dążą do przedstawienia śmierci i zmartwychwstania Chrystusa jako zobowiązanie członków Kościoła do nawrócenia w sensie wewnętrznego odrodzenia, wyznawania wiary życiem codziennym i stałej pamięci o wieczności³⁷. Zwiążłość tych wskazań nie pozwala jednak na precyzyjną ocenę, w jakim stopniu proponowane wnioski etyczne wynikają ze zgłębiania misterium paschalnego, a w jakim są założeniami wychowawczymi. Wątpliwości te zdaje się potwierdzać cała chrystologia krakowskiej wersji programu, bardziej ukazująca Jezusa jako Nauczyciela i Wychowawcę, a mniej jako "Znak dany od Boga"

Reasumując powyższe analizy, stwierdzić musimy, że aktualne programy katechetyczne reprezentują trzy tendencje chrystologiczne: "Program ramowy" stara się wyakcentować kultyczny aspekt zbawczej misji Chrystusa i Jego sakramentalny charakter w odniesieniu do całej ludzkości, dzięki czemu doznaje ona przemiany w Nowy Lud Boży. Choć autorom nie udało się do końca ukazać wszystkich wymiarów paschalnego misterium, stwierdzić należy, że przedstawiają je poprawnie w kontekście zbawczych planów Boga. Autorzy wersji poznańskiej kładąc akcent na historyczność wydarzeń wielkanoc-

nych dążą do ukazania młodzieży Chrystusa jako Przyjaciela rozumiejącego każdego człowieka, Przyjaciela doskonałego, który u Boga wystąpił swoją śmiercią i zmartwychwstaniem odkupienie. Bardziej osobowy, a zarazem indywidualistyczny charakter przedstawienia misterium paschalnego nie sprzyja jednak pogłębieniu przez młodych świadomości eklezjalnej. W podobnym kierunku zdążają wskazania wersji krakowskiej podkreślające Bożą miłość jako istotę wydarzeń wielkanocnych i zarazem inspirację przemiany wszystkich korzystających z owoców Paschy. Obie wersje programu szczegółowego nie uwzględniają sakramentalnego wymiaru *misterium salutis*, w którym Chrystus ukazuje swoje bóstwo, sprawuje kult społeczny i zapoczątkowuje Królestwo Boże, w którym Kościół ma szczególną misję do spełnienia ³⁸.

2.3. Cuda w tajemnicy Chrystusa

Najmniej wskazówek katechetycznych zawierają analizowane programy w odniesieniu do problematyki cudów, tak ważnej we współczesnej chrystologii. Jedyne autorzy wersji poznańskiej programu uwzględnili zagadnienia cudów Jezusa, przedstawiając je w funkcji znaków budzących wiarę. Niestety, alegoryczne i moralizatorskie wyprowadzanie wniosków z omawiania cudów spowodowało zagubienie biblijnego sensu cudów jako religijnych znaków tego, że "Bóg dla zbawienia człowieka sam stał się Człowiekiem, żyje i działa wśród ludzi, by odbudować zakłócony przez grzech porządek" ³⁹ Ten fakt anachronicznego już dziś interpretowania cudów ⁴⁰ świadczy o niedostrzeganiu w katechezie czynów Jezusa jako znaków budzących wiarę nie tylko u współczesnych Jezusowi z Nazaretu, ale i u ludzi dzisiejszego świata. W centrum katechezy chrystologicznej, także o cudach Jezusa, winien znajdować się kerygmat budzący wiarę i poczucie przynależności do wspólnoty Chrystusowej. Kerygmat ten winien ukazywać: kim jest Jezus Chrystus, co Bóg przez Niego i w Nim uczynił dla ludzkości, i czego nadal dokonuje w Kościele. Tego programy katechetyczne nie uwzględniają. Dlatego należy sądzić, że ujęcie problematyki cudów przez autorów wersji poznańskiej nie ma charakteru eklezjotwórczego i nie prowadzi do pogłębienia świadomości przynależenia do Kościoła przez wiarę w Chrystusa czyniącego cuda.

3. WYCHOWANIE EKLEZJALNE PRZEZ KATECHEZĘ CHRYSOLOGICZNĄ

W świetle aktualnej eklezjologii powyższe analizy problemów chrystologicznych, założonych w programach katechezy młodzieżowej, skłaniają do wyciągnięcia wniosków stanowiących propozycje uzupełnienia problematyki katechetycznej już przez samych katechetów praktyków.

- Osoba Chrystusa winna przenikać cały cykl katechezy młodzieżowej i każdą jednostkę katechetyczną

Poświęcenie problemom chrystologicznym jednego roku katechizacji (I roku) jest pewnym osiągnięciem polskiej katechezy, podobnie jak określenie drugiego roku "Spotkaniem z Chrystusem w Kościele" Skłania ono katechetów do chrystocentrycznego ujęcia zagadnień eklezjalnych. Nie mniej też lata następne, najogólniej określone jako doktrynalne i etyczne, winny stawić przed młodymi Chrystusa jako centralne Wydarzenie, obok którego nie można przejść obojętnie, lecz należy odpowiedzieć wiarą i życiem. Zagadnienia historyczności i bóstwa Chrystusa winny znaleźć swoje miejsce w katechezie młodzieżowej, lecz nie mogą przesłaniać istoty posłannictwa Chrystusa - objawienia światu Bożej miłości i skierowanego do wszystkich wezwania do przemiany i zjednoczenia z Bogiem. Zgodnie z zachętą Jana Pawła II spotkanie z osobą Chrystusa

ma być "etapem wprowadzenia i dojrzwania, to znaczy czasem, w którym chrześcijanin, przyjąwszy przez wiarę Jezusa Chrystusa, jako jedyne Pana, i przyłgnąwszy do Niego całkowicie przez szczerze nawrócenie serca, stara się lepiej poznać tego Jezusa, któremu się powierzył, poznać mianowicie Jego tajemnicę, Królestwo Boże, które On zapowiada, wymagania i obietnice zawarte w Jego ewangelicznym Orędziu, drogi, które wyznaczył dla wszystkich tych, którzy zechcą pójść za Nim" ⁴¹.

- Kościół urzeczywistnianiem Chrystusowej misji dynamizuje młodych

Wychowanie eklezjalne wymaga z jednej strony pogłębiania świadomości przynależności do Kościoła, które zapoczątkowane zostało przez Chrystusa na chrzcie świętym, a z drugiej budzenia poczucia odpowiedzialności za spełnianie misji Chrystusowej dziś. Podkreślenie, że przynależność do Kościoła polega na zakorzenieniu się każdego ochrzczonego w Ciało Chrystusa, a nie na społecznym zadeklarowaniu, pomoże młodym uświadomić sobie zjednoczenie z Chrystusem. Szczególnego znaczenia nabiera w tym kontekście potrzeba personalistycznego ukazania sakramentów. Chrystus będący znakiem Boga (sacramentum Dei) oznacza i sprawia obecność Boga w swoim ludzie. Analogicznie Kościół winien być "jakby sakramentem Chrystusa" dla współczesnego świata. Stać się to może tylko wówczas, gdy wspólnota Kościoła przez życie swych członków ukaże światu miłość i jedność. Pogłębiają się one w przeżywaniu przez wszystkich członków Kościoła spotkań sakramentalnych z Chrystusem, a zwłaszcza w przeżywaniu jak najgłębszym Zgromadzenia Eucharystycznego.

Niemniej ważne w procesie wychowania eklezjalnego jest budzenie poczucia odpowiedzialności za realizację Chrystusowej misji we współczesnym świecie. Ze świadomości przynależenia do Kościoła rodzi się pragnienie odnalezienia swojego miejsca w Kościele i roli, jaką poszczególne wierzący ma do spełnienia. Zaangażowanie, duch apostołski i poczucie więzi z każdym człowiekiem powinny powodować młodych do wyjścia z pozycji biornicy, a przyjęcia postawy świadka obecności Chrystusa w Kościele i w każdym człowieku.

- Grupy katechetyczne na drodze dynamizmu Kościoła

Choć wielu eklezjologów zastrzega się, że grupy katechetyczne nie są rzeczywistym Kościołem ⁴², to jednogłownie postulują, by przez swój dynamizm stały się zalążkiem ożywienia Kościoła młodych. Za pastoralistami niemieckojęzycznymi należy postulować, by spotkania katechetyczne uformowane zostały nie w systemie klasowo-lekcyjnym preferującym informację, lecz w formie "spotkań liturgicznych", tzn. osobowych spotkań dialogicznych ze Słowem Bożym. Promulgacja Słowa Bożego winna stanowić centrum zgromadzeń katechetycznych, interpretację problemów, którymi żyje młodzież i zaproszeniem do aktywnego zaangażowania w Kościele. Odpowiedź w formie modlitwy, postanowień dotyczących życia sakramentalnego oraz czynów miłości winna mieć charakter społeczny, a więc podyktowany świadomością przynależności do Kościoła - rodziny Chrystusowej. W tej formie grupa katechetyczna przygotowuje i zainspiruje młodych do owocnego i aktywnego życia w Kościele jako wspólnocie z Chrystusem w braciach.

Reasumując nasze rozważania należałoby stwierdzić, że proces eklezjalnego wychowania wymaga od samych katechetów świadomości, czym jest Kościół i jaki jest ich stosunek do żyjącego w Nim Chrystusa? Dopiero gdy sam katechizujący dostrzeże Chrystusa i Jego plan, gdy Go ukocha i poczuje się bratem wszystkich, będzie potrafił budzić ducha Chrystusowego w wychowankach mu powierzonych.

ks. Andrzej Offmański

SUMMARIUM

Christocentricum servitium catechisticum a Magisterio Ecclesiae postulatum, ad ecclesialem educationem iuventutis ducere debet. Analysis programmorum atque documentorum catechesis iuvenum, fundamentales quaestiones christologicas demonstrat, verbi gratia: Incarnatio, paschalia aut miracula - specifica actio Christi, fundamentalem valorem in educatione ad vitam in Ecclesia habere docet. Coniunctio inter Christum et Ecclesiam characterem noeticum sacramentalemque habet. Mysterium Christi per Incarnationem tamquam "descendens amor Christi" manifestatum et mysteria paschalia sicut "linea ascendens actionis deo-humanae" catechesi tamquam centrum educationis iuventutis ad vitam in Ecclesia in qua Christus Caput et Emmanuel est, se manifestat.

Magis catechesis iuventutis Christum hodie in vita sacramentali praesentem manifestat, in servitio et in exercendo labore transformationis mundi in regnum Dei, magisque iuvenes contactum cum Eo quaerunt et accipiendi munus pro Eius missione in hodierna Ecclesia mundoque tendunt.

PRZYPISY

- ¹ JAN PAWEŁ II, Adhortacja apostolska o katechizacji w naszych czasach "Catechesi tradendae", w: Katecheza po Soborze Watykańskim II w świetle dokumentów Kościoła, pod red. W.KUBIKA, t.2, Warszawa 1985, 146-217. Dalej skrót: Catechesi tradendae.
- ² F.BLACHNICKI, Kościół a katecheza, Katecheta 11(1967)98-100; J.CHARYTAŃSKI, Wychowanie do życia w Kościele, AK 66(1963)54-69; M.MAJEWSKI, Propozycja katechezy integralnej, Łódź 1978, 64-70.
- ³ H.BOGACKI, Misterium Kościoła pielgrzymującego, w: Kościół w świetle Soboru, red.H.BOGACKI, S.MOYSA, Poznań 1968, 54.
- ⁴ R.ŁUKASZYK, Pojęcie Kościoła jako ludu Bożego w eklezjologii Vaticanum II, RTK 16(1969)2,41-62.
- ⁵ H.BOGACKI, art.cyt.,65.
- ⁶ 1 Kor 12, 12-31; Ef 1,3-14; 2, 1-22.
- ⁷ PIUS XII, Mistyci Corporis, AAS 35(1943)193-248.
- ⁸ Ga 2,19-20.
- ⁹ S.MĘDALA, Kościół jako Ciało Chrystusa, w: Chrystus i Kościół, pod red. F.GRYGLEWICZA, Lublin 1979, 143.
- ¹⁰ KK 48.
- ¹¹ St.NAGY, Chrystus w Kościele, Wrocław 1982, 68.
- ¹² Tamże, 71.
- ¹³ J.CHARYTAŃSKI, Chrzest a życie chrześcijańskie, Warszawa 1970, 74-82.
- ¹⁴ E.H.SCHILLEBEECKX, Chrystus sakrament spotkania z Bogiem, Kraków 1968,39.
- ¹⁵ Tamże, 38.
- ¹⁶ Tamże, 33-36.
- ¹⁷ Tamże, 39; O.SEMMELROTH, Die Kirche als Ursakrament, Frankfurt 1955, 43-57.
- ¹⁸ J.KUDASIEWICZ, Biblia, historia, nauka, Kraków 1978, 346.
- ¹⁹ Ramowy program katechizacji. Cykl III - katecheza młodzieżowa, Warszawa 1971, msp., dalej skrót: RPK, cyfry rzymskie oznaczają klasy, arabskie numer jednostki tematycznej.
- ²⁰ RPK I - cele.
- ²¹ Szczegółowy program katechizacji w zakresie szkoły średniej, Poznań 1971, msp., dalej skrót: WP; Program nauki religii w klasach licealnych, Kraków 1971, mp., dalej skrót: WK.
- ²² WP I 2.
- ²³ WK I 12 i 13.
- ²⁴ WK I 14.
- ²⁵ E.H.SCHILLEBEECKX, dz.cyt., 21; por. Ogólna Instrukcja katechetyczna, n.50.
- ²⁶ JAN PAWEŁ II, Redemptor hominis, Typis Polyglottis Vaticanis 1979, n.12.18.22.
- ²⁷ RPK I 3b.
- ²⁸ RPK I 3c.
- ²⁹ RPK III 3.
- ³⁰ WP I 20-25; WP III 18.
- ³¹ WP I 20.
- ³² WP III 18.
- ³³ WP I 21.
- ³⁴ Redemptor hominis, n.9.20.
- ³⁵ WP I 22 i 23.
- ³⁶ WK I 24.

³⁷ WK I 25.

³⁸ Y. CONGAR, Chrystus i zbawienie świata, Kraków 1968, 15-38.

³⁹ F.J.SCHIERSE, Cudy Chrystusa, w: Dlaczego wierzymy, dz.zbior., Warszawa 1969, 218.

⁴⁰ J.KUDASIEWICZ, dz.cyt., 339.

⁴¹ Catechesi tradendae, n.20.

⁴² J.KRUCINA, Kościół jako wspólnota wspólnot, w: Chrześcijanin w Kościele, pod red.J.MAJKI, Wrocław 1979, 138-143.